

Citation:

C.W. Vollgraff, Levensbericht A.J. Evans, in:
Jaarboek, 1946-1947, Amsterdam, pp. 184-187

HERDENKING

VAN

SIR ARTHUR EVANS

(8 Juli 1851—11 Juli 1941)

Den 11den Juli 1941 overleed, negentig jaar oud, op Youlbury bij Oxford het buitenlandsch lid onzer Academie *Sir Arthur Evans*, de ontdekker van het paleis van Knossos en van de minoïsche beschaving. Weinigen hebben in onzen tijd meer bijgedragen tot de uitbreiding en verdieping van onze kennis der antieke wereld. Het is mij hier slechts vergund zeer beknopt te schilderen, welke gaven *Evans* van nature eigen waren, hoe hij zich vormde tot een veelzijdig geleerde en hoe hij het geluk, toen het hem diende op rijperen leeftijd, als het ware noopte hem getrouw te blijven.

Levendigheid en diepte van geest, rijke verbeeldingskracht, zucht naar avontuur waren hoofdtrekken van zijn karakter. Het geslacht *Evans* stamde uit Wales. Zijn grootvader *Arthur Benoni Evans*, met wien hij groote geestelijke gelijkenis moet hebben gehad, was in de eerste helft der vorige eeuw een litterair aangelegd predikant. Zijn vader, *Sir John Evans*, meer positief en nuchterder van aanleg, was de bekende oudheidkundige. Praehistorische archaeologie en numismatiek zijn de twee takken van wetenschap waarin de jonge *Arthur* in het vaderlijk huis is opgegroeid en waarin hij ook tot zijn dood toe thuis is gebleven.

Te Oxford studeerde hij met algemeene belangstelling, bepaaldelijk in moderne geschiedenis. Vervolgens, na een verblijf aan de Universiteit van Göttingen, leidde hij jaren lang een zwervend leven, eerst in Finland en Lapland, daarna als correspondent van de *Manchester Guardian* in den Balkan. Begaan als hij was met het lot der Slavische Dalmatiërs in de Oostenrijksche

monarchie, kwam hij onder verdenking en zat ten slotte zeven weken gevangen in het kasteel van Ragusa, aan welke stad hij toentertijd het meest zijn hart verpand had. Rijk aan ervaring van velerlei aard vestigde hij zich als man van 43 jaar weder in zijn geboorteland om er te worden benoemd tot conservator van het Ashmolean Museum te Oxford. Behalve door zijne „Oudheidkundige onderzoeken in Illyricum” had hij tot op dat tijdstip nog door geen grootere publicatie bekendheid verworven. Doch onder zijn bekwame en krachtige leiding werd nu het aan zijn zorgen toevertrouwde museum spoedig, ondanks gebrek aan medewerking van andere zijde, tot een archaeologisch centrum dat in Engeland alleen door de verzamelingen van het Britsche Museum in de schaduw werd gesteld. Behalve over oudheden van den Balkan schreef *Evans* in dit gedeelte van zijn leven eenige belangrijke monographieën op het gebied van numismatiek van Sicilië en Zuid-Italië. Niets deed nog voorzien welke rol later door hem zou worden gespeeld. Maar in 1893 maakte hij een reis in Griekenland en in het jaar daarop begonnen zijn onderzoekstochten op het eiland Creta, dat toentertijde onder Turksche heerschappij stond. Voornamelijk verzamelde hij er gemmen en zegelsteenen en ontdekte op deze het bestaan van een praehelleensch pictographisch schrift. Nu was wel in dien tijd in Griekenland de zoogenaamde myceensche kunst bekend geworden, eerst door het divinatorisch initiatief en de uitwendig schitterende, maar in wezen dilettantische opgravingen van *Schliemann*, en daarop ook door stelselmatige, maar nog sporadische onderzoeken. De myceensche zaal in het Nationale Museum te Athene gaf reeds een fascineerend beeld van een deel der bevallige kunst van het tweede millennium voor onze jaartelling; maar het ging den aanschouwer, zooals het den meesten bezoekers gaat van een collectie chineesche kunst: zij gevoelen zich getroffen door de schoonheid en het eigenaardige kunstkarakter der ten toon gestelde voorwerpen, maar zijn buiten staat in hetgeen voor hen ligt den draad der ontwikkeling te ontwa-

ren. *Evans* begreep dat de sleutel tot recht begrip van de evolutie der voorgrieksche kunst te vinden moest zijn op Creta. Hij zocht en vond er het opgravingsterrein dat men ook nu nog moet beschouwen als verreweg het belangrijkste van het eiland. Het ligt niet ver van de Noordkust, op eenigen afstand van de tegenwoordige stad Herakleion, het antieke Knossos. Voordat de werkzaamheden met vrucht ter hand konden worden genomen, moest het uitgestrekte terrein bij stukjes en beetjes worden aangekocht en het uitsluitende recht om er opgravingen te doen zijn verzekerd. Dit alles vorderde tijd, inspanning en vasthoudendheid. Eerst in 1900, nadat het land onafhankelijk was geworden van den sultan, kon *Evans* op 59-jarigen leeftijd beginnen aan zijn levenswerk, waaraan hij sedert al zijn krachten heeft gewijd en dat hij ook heeft voltooid, zoowel op het terrein, als in geschrifte.

In het jaar daarop had ik het voorrecht hem en zijne medewerkers aan den arbeid te zien en in zijn gastvrije en voorname woning in de kleine Grieksche stad te luisteren naar geestige verhalen van zijn vroegere ervaringen en reizen. Elk gesprek met hem waarin hijzelf aan het woord kwam, was verrassend leerzaam en van groote beteekenis door de oorspronkelijkheid en de stoute vlucht van zijn gedachten: hij had oog voor de groote lijn en voor de relatieve waarde van verschillend archaeologisch onderzoek. Daarbij kwam als iets zeer aantrekkelijks zijn veelzijdigheid: ook ons land en zijn vroegste geschiedenis kende hij door veelvuldig bezoek (het laatst vertoefde hij te Utrecht in 1935 en was ook toen vol belangstelling voor onze van de zijne zoo ver afliggende studieobjecten).

In acht jaren van stuggen arbeid werd de blootlegging van het minoïsche paleis van Knossos volbracht, waarbij de waarde voor de wetenschap van het ontdekte alle verwachtingen overtrof. Het overige gedeelte van zijn leven wijdde *Evans* aan de bewerking van hetgeen hij aan het licht had gebracht. Dit geschiedde in voorloopige verslagen en uitvoerige verhandelingen,

maar vooral in een monumentaal boekwerk „Het Paleis van Minos”, waarvan hij het laatste deel op 85-jarigen leeftijd deed verschijnen.

Het „Paleis van Minos” bevat niet een chronologisch geordend relaas van de verrichtte gravingen. Het is niet een verslag van de werkzaamheden, door middel van welke de verkregen uitkomsten konden worden bereikt; evenmin is het doorspekt met bespiegelingen over of rechtvaardigingen van de toegepaste werkwijze. Het giet niet den inventaris der vondsten voor den onthutsten lezer uit; deze vond men geordend in een te Herakleion verrezen museum. *Evans'* hoofdwerk geeft in helderen trant en zonder voor het worstelen met eenig probleem uit den weg te gaan de wetenschappelijke resultaten zelve. Het is geworden, zooals *Blegen* het heeft uitgedrukt, tot een grootsch opgezette reconstructie van de minoïsche beschaving als geheel, in alle hare aspecten, materieel, staatkundig, artistiek en godsdienstig. Van de beschaving van het tweede millennium in het Aegeïsche gebied, welke van grooten invloed is geweest op volgende perioden, is het de eerste systematische schets, ontworpen op grond van alle bekende gegevens, waarvan de gewichtigste door den schrijver zelf zijn gevonden.

Hetgeen wijlen ons medelid *Schmidt Degener* het meest bewonderde aan archaeologische ontdekkingen van onzen tijd, was dat men er in geslaagd is een afgerond tijdperk van hooge en singuliere beschaving, van welks bestaan men nu vijf en zeventig jaar geleden nog niets vermoedde, voor het oog van den kunst- en cultuurhistoricus tot leven te brengen. De verdienste dit te hebben verricht komt in de eerste plaats toe aan *Sir Arthur Evans*.

C. W. VOLLGRAFF.